

Pracovat svědomitě

Pro toho, kdo chce být svatý, nestačí jen pracovat: musí pracovat dobře a usilovně, musí se umět vyrovnávat s nezdary a ve svých každodenních činnostech se cvičit v ctnostech, jako je např. trpělivost a láska. Nový redakční článek o posvěcování práce.

29.06.2020

Chceme—li skutečně posvěcovat práci, musíme nutně plnit první podmínku: pracovat dobře a

*poctivě po stránce lidské i nadpřirozené.*¹

V předchozím článku jsme již viděli, že pracovat z **nadpřirozeného důvodu** je cosi jako **duše** posvěcování práce.² Nyní se zamyslíme nad tím, že **matérií**, kterou tato duše oživuje, je dobře udělaná práce, protože nadpřirozený důvod – je-li láska k Bohu a k bližním opravdová – nutně vyžaduje, abychom se snažili pracovat co nejlépe.

Zvláště bychom měli mít na paměti, že podle učení svatého Josemaríi předpokládá posvěcování běžné práce její dobré provedení, preciznost a vzorné plnění pracovních a společenských povinností. Znamená to pracovat svědomitě, zodpovědně, vytrvale, s láskou, pečlivě a s rozmyslem.

Chceme-li, aby pro nás bylo učení zakladatele Opus Dei přínosné, je

dobré povšimnout si, že když říkáme „pracovat dobře“, máme tím na mysli především **pracovní činnost**, ne **pracovní výsledek**.

Může se totiž stát, že pracujeme dobře, a přesto práce dopadne špatně, ať už vlivem nechtěného pochybení, nebo z příčin, které jsme nezavinili. V takových případech – a dochází k nim často – se jasně ukáže, kdo pracuje v křesťanském duchu, a kdo se žene hlavně za úspěchem. Pro toho prvního má význam především samotná pracovní činnost; i když nedosáhne dobrého výsledku, ví, že nic z toho, co se snažil udělat dobře z lásky k Bohu a z touhy spoluvykupovat s Kristem, nepřišlo nazmar; na protivenství si neztěžuje, snaží se ho překonat a bere ho jako příležitost k užšímu sjednocení s Pánovým křížem. Pro toho druhého je naopak neúspěchem vše, co se nepovedlo. Je nabíledni, že kdo takto

smýšlí, nikdy nepochopí, co znamená posvěcovat práci.

Pracovat svědomitě znamená pracovat bezchybně z nadpřirozeného důvodu. Neznaменá to pracovat dobře a „pak“ připojit nadpřirozený důvod. Jde o cosi mnohem hlubšího: o lásku k Bohu, která má křesťana vést k tomu, aby dělal svou práci co nejlépe;

nemůžeme nabízet Pánu něco, co by —byť v rámci omezených lidských možností— nebylo dokonalé, bez chyby, co by i v nejmenších detailech nebylo provedeno pečlivě. Bůh nepřijímá žádnou břídilskou práci.

Nepřinesete mi nic, co by mělo vadu, připomíná nám Písmo svaté, neboť by to nebylo hodno Hospodina.³

Snaží-li se člověk takto jednat, pak se práce obvykle zdaří a dosáhne dobrých výsledků. Často se navíc

stává, že ten, kdo se snaží posvěcovat práci, vynikne odborně mezi kolegy, protože láska k Bohu vede k tomu, aby se člověk ***vždy a s radostí překonával, v povinnosti a v oběti.***⁴

Nikdy však nesmíme zapomínat vyplatí se to opakovat -, že Bůh někdy dopouští protivenství a nezdary, abychom očistili své úmysly a měli podíl na Pánově kříži. Neznamená to však, že jsme pracovali špatně a svou práci jsme neposvětili.

Lidské ctnosti v práci

Dobře udělaná práce uvádí v praxi ctnosti utvářené láskou. **Je to propojení celé řady ctností, které nám pomáhají posvěcovat naši práci: síla, abychom vytrvali v práci přes přirozené obtíže a nenechali se nikdy přemoci vyčerpaností z návalu práce: střídmost, abychom se bez výhrad vydávali a abychom dovedli překonávat pohodlnost a sobectví,**

spravedlnost, abychom plnili své povinnosti vůči Bohu, společnosti, rodině, kolegům; moudrost, abychom v každém případě poznali, co je vhodné udělat a bez otálení se vrhli do díla... A to všechno, znovu to opakuji, z lásky.⁵

Všechny ctnosti jsou potřebné, protože tvoří jakýsi spletenec, jehož vlákna se vzájemně zpevňují. Je v nich však jistý řád: jednotlivá vlákna se vplétají postupně, jako když se tká koberec.

Jelikož první podmínkou je pracovat, a to dobře, je pochopitelné, proč náš zakladatel zdůrazňuje **dvě lidské ctnosti —pracovitost a píli— splývající v jednu jedinou: v úsilí využívat ty hřivny, které dostal každý člověk od Boha.⁶**

Jako v evangelním podobenství i nám Pán udělil hřivny potřebné pro splnění poslání, které spočívá v tom, že ho máme vkládat do nitra lidských

činností tím, že budeme posvěcovat svou práci. Nemůžeme se chovat se jako ten *líný a zlý*⁷ služebník, který obdrženou hřivnu zakopal. Bůh chce, abychom z lásky k němu zúročili dary, které nám dal. Proto je třeba pracovat usilovně a vytrvale, pečlivě, kvalitně, s vynaložením maximálního potřebného úsilí.

Pracovitost a píle vedou k tomu, abychom se zabývali tím, co je třeba, a ne tím, co bychom zrovna rádi.

Pracovitý člověk využívá času, který nejsou peníze, ale Boží oslava. Dělá to, co má, a dělá to s přesvědčením, ne z rutiny nebo aby něčím zaplnil čas, ale jako výsledek pečlivého a promyšleného uvážení. Proto je pilný. Normální použití tohoto slova *diligente* nám připomíná jeho latinský původ. Slovo *diligente* pochází ze slovesa *diligo*, to znamená milovat, oceňovat, volit jako výsledek pečlivé a

starostlivé pozornosti. Není pilný ten, kdo pospíchá, ale ten kdo pracuje s láskou a dobře.⁸

Je třeba bojovat s leností, hlavní nectností a **matkou všech neřestí.**⁹ Jednou z podob lenosti jsou průtahy v plnění povinností,¹⁰ odkládání toho, co je náročné a upřednostňování jiných věcí, které jsou příjemnější nebo méně náročné. **Neodkládej svou práci na zítra,**¹¹ radí svatý Josemaría. Někdy se totiž **uchylujeme k falešným výmluvám a jsme příliš pohodlní, zapomínáme na svou odpovědnost, která spočívá na našich bedrech, spokojíme se tím, že se zbavíme nějaké povinnosti, necháme se ukolébat řadovými rozumovými důvody, abychom mohli stát se složenými rukama, a zatím satan a jeho spojenci si dovolenou nikdy neberou.**¹² Nesloužíme Bohu věrně, když se o nás bude říkat, že jsme neúspěšní, nesolidní, lehkomyšní,

nepořádní, líní, neužiteční budižkničemu.¹³

Odborná práce je polem pro uplatňování všech lidských ctností napodobováním let, která Ježíš strávil v Nazaretě. Pokoj a řád, radost a optimismus, síla a stálost, věrnost, pokora a mírnost, velkodušnost a všechny ostatní ctnosti, které zde ani nemůžeme jmenovat, dělají z práce úrodnou půdu, která se působením milosti zaplní plody.

Bez každodenního boje o ctnosti se můžeme lehce dopustit chyby lidí, kteří se považují za „praktikující“ křesťany, protože se účastní náboženských obřadů a trochu se modlí, ale přitom nechávají svůj život plynout víceméně bezzásadově, na hranici křesťanské morálky, dopouštějí se prohřešků proti spravedlnosti, pravdivosti, poctivosti...

Práce takového druhu není Bohu příjemná a nelze říci, že byla dobře udělaná a posvěcená, i kdyby z lidského hlediska přinesla výborné výsledky a *technicky* byla dokonalá. Svatý Josemaría vždy říkal, že máme při práci uplatňovat víru – že máme být jejím ztělesněním! - a jednotu života. A toho lze dosáhnout pomocí lidských ctností, *kterým dává formu láska*.

Samotné úsilí bez lásky na posvěcení práce nestačí, protože láska – nadpřirozená láska k Bohu a k duším – je podstatou svatosti. Křesťan může být velmi úspěšný, postrádá-li však lásku, svou práci neposvěcuje. Ve skutečnosti ani nelze říci, jestli pracuje dobře, protože láska je v ctnostech, a její nepřítomnost se dříve či později projeví v jejich úpadku: v nespravedlnosti, averzi, hněvu, závisti...

Láska k Bohu není nečinný cit. Je to úkon božské ctnosti lásky, která by měla spolu s vírou a nadějí vládnout v životě Božího dítěte skrze uplatňování lidských ctností. Pouze tak se můžeme sjednotit s Kristem, který je dokonalý Bůh a dokonalý člověk.

Malé věci

Křesťanské ctnosti se při práci projevují a rozvíjí většinou prostřednictvím malých věcí. Samotná pracovitost, která je v práci jaksi nezbytná pro ostatní ctnosti, neznamená pouze hodně pracovat. Nesmíme zapomínat, že **zanedbávat detaily, může být totéž jako pracovat bez oddechu a žít jako perfektní lenoch.**¹⁴

Tato ctnost může ztratit svou jedinečnou hodnotu, nebudeme-li dbát na pořádek, do kterého se nám možná nechce, na dochvilnost v započetí a zakončování práce,

budeme-li zanedbávat péči o rodinu a apoštolské činnosti pod záminkou, že nás práce příliš vyčerpává. Před tímto nebezpečím nás ochrání péče o malé věci: zachováme si tím čistotu úmyslu, protože mnoho detailů září pouze před Bohem.

Svatý Josemaría říkal, že svatost nespočívá v tom dělat každým dnem náročnější věci, ale v tom, dělat je každý den s větší láskou. Tajemstvím každodenně lépe vykonané práce jsou malé věci: detaily, které jsou dostupné pro dítě Boží, a které dokonale završují naši práci.

Něco jiného je „perfekcionismus“, nedostatek, při kterém se usiluje o dokonalost pracovních výsledků pro ni samotnou. Tento nedostatek v sobě skrývá deformované lidské ctnosti, ukázkou toho, že se vytratila celková vize, cit pro rozvážnost, jež někdy upozorňuje na to, že *lepší je nepřítelem dobrého*: snaha dosáhnout

něčeho lepšího totiž může vést k zanedbání jiných požadavků na dobře udělanou práci, např. dokončit ji včas. Perfekcionismus je náhražkou dokonalosti, prozrazuje sebelásku a domýšlivost a je třeba s ním bojovat pomocí realistické křesťanské pokory, která dokáže rozpoznat vlastní omezení a důvěřovat v Boha.

On stvořil všechno z lásky a jeho dílo je dokonalé: *Dei perfecta sunt opera.*¹⁵ Naše práce je **spoluprací na stvořitelském díle**¹⁶ a má být také dokonalá do té míry, v jaké to s pomocí Boží závisí na našich silách.

Svědomitost v malých věcech je charakteristikou *božského způsobu* práce dítěte Božího, neboť je projevem dokonalosti lásky. Je důležité, abychom se naučili být při práci kontemplativní, protože tak, jako Bůh viděl, že to, co stvořil, bylo dobré¹⁷ hleděl na odraz své Lásky a

Pravdy v tom, co stvořil -, bude i naše práce *dobrá* a stane se prostředkem ke kontemplaci (s nekonečným rozdílem obsaženým v této analogii), pokud bude nejen vypracovaná do detailu, ale také vykonaná s mravní bezúhonností. Tak se práce stane modlitbou, a to modlitbou kontemplativní, protože dobře a láskyplně vykonaná práce umožňuje nalézt **ono *božské něco*, které se skrývá v drobnostech.**¹⁸ Proto z toho náš Otec vyvozoval, že **když nějaký křesťan s láskou vykonává tu nejméně významnou každodenní činnost, překypuje jeho skutek Božím významem.**¹⁹

Naučit se pracovat dobře

Nádherné panorama, které se před námi otevírá, má být v našem životě uváděno ve skutek. **Nestačí jen chtít něco dělat dobře, ale je třeba umět to udělat dobře.**²⁰ Sloužit Bohu a ostatním prací vyžaduje průpravu a

vedle technických schopností i schopnosti mravní, lidské a křesťanské.

Chceme-li být užiteční, musíme sloužit: tato slova nám svatý Josemaría kladl na srdce, abychom nezapomněli, že na to, aby se člověk stal dobrým lékařem nebo dobrou hospodyní, nestačí jen „dobrá vůle“, ale také znalosti a ctnosti. **Nevěřím v dobrý úmysl člověka, který se nesnaží dosáhnout potřebných znalostí, aby správně splnil zadané úkoly.**²¹

„Odborná formace“ potřebná pro posvěcování práce nespočívá pouze v několika předchozích teoretických poznatcích: je zapotřebí lidských ctností utvářených láskou. Právě proto trvá odborná formace celý život a dennodenně se prohlubuje snahou o růst v křesťanských ctnostech. **Nestačí jen úsilí získat tyto ctnosti, ale je třeba naučit se**

**podle nich žít. *Discite benefacere* ,
„učte se konat dobro“. Je třeba
konat pravidelně i vhodné skutky
—upřímnosti pravdivosti,
vyrovnanosti, klidnosti, trpělivosti
— protože jen skutky se projevuje
láska a nelze milovat Boha jen
slovy, ale *opravdovým činem*.²²**

Výborně tato formace probíhá v osobním duchovním vedení. Umíme-li otevřít svou duši dokořán, můžeme dostat přesné rady – někdy i doporučení ohledně mravních povinností nebo závazků svědomí -, protože Duch svatý poskytuje skrze tento prostředek své světlo a milost. Rovněž bychom měli být ochotni přijímat tuto formaci i v práci a poučit se z toho, na co nás upozorní lidé kolem nás. Na to, abychom dokázali přijmout vlastní omezení a pomoc druhých, abychom nebyli *ješitní*, domýšliví a samolibí, je potřeba pokora a prostota.

Pracovní nadšení

Velmi užitečnou vnitřní dispozicí pro to, abychom se naučili pracovat, je zápal pro práci. Je však důležité mít správnou, nefalšovanou představu o tom, jaký má být tento zápal u křesťana, abychom ho neomezili na pouhý přirozený sklon.

Striktně vzato je to touha sloužit *svou prací* Bohu a ostatním, přání přispívat vlastní odbornou činností k lidskému pokroku, dávat mu křesťanský smysl a prodchnout společnost křesťanským duchem. V tom tkví jádro zápalu dítěte Božího pro práci: probouzí v něm zanícení pro vykonávanou práci, naplňuje ho nadpřirozenou nadějí a udržuje při životě snahu **proměnit každodenní prózu v báseň, v hrdinný epos.**²³

Ty nejobyčejnější činnosti už nejsou monotónním sledem opakujících se skutků, jako jimi nebyly ani v životě Ježíše, Marie a Josefa v Nazaretě. V

dobře vykonané práci objevujeme novou dimenzi a radujeme se z přítomnosti Boha, který ji schvaluje a přijímá jako oběť.

Pro dítě Boží není zápal pro práci jen nějakou zálibou či rozmarem. Je to touha vykonat práci, od níž Bůh očekává, že bude posvěcena a že přinese plody. Proto existuje *profesionální povolání*, které je důležitou součástí povolání nadpřirozeného. Boží vůli však nezjistíme jen podle osobních sklonů a schopností – se kterými se samozřejmě počítá -, ale i podle situace, v níž se nacházíme působením Boží prozřetelnosti, konkrétně podle našich povinností a svěřené práce.

Celý tento souhrn faktorů tvoří profesionální povolání, a nazývá se „povolání“, protože skutečně představuje Boží výzvu zvolit si podle osobních okolností co

nejvhodnější pracovní činnost jako předmět posvěcování a apoštolátu.

V této souvislosti je vidět, jak dalece se od pracovního nadšení liší nemoc, která se říká *chorobná pracovitost*. To první je láska k práci jako prostředku posvěcování a apoštolátu, to druhé je otročení modle, kterou jsme si určili za cíl; může k tomu nechtěně dojít, když nebudeme napravovat svůj úmysl a místo toho budeme usilovat o hmotné cíle a hledat uspokojení v úspěchu.

Svatý Josemaría před tímto nebezpečím varuje: **postav své zaměstnání na místo, které mu patří: představuje výlučně prostředek, jak dojít k cíli; nikdy ho nelze považovat, ani zdaleka ne, za to nejpodstatnější. Kolik „nemocí z povolání“ zabraňuje spojení s Bohem!**²⁴ Naučit se pracovat dobře znamená také naučit se vyhrazovat práci její náležitě

místo, které je důležité, protože je osou posvěcování v běžném životě, ale přesto je to jen prostředek.

Dobře pracující člověk se pozná podle práce. Svatého Josefa všichni znali jako tesaře, Ježíše jako syna tesařova, ***fabri filius***²⁵ a také jako tesaře.²⁶ Nezachovalo se nám nic z jejich usilovné, spořádané a radostné práce, žádná z věcí, kterou vyrobili, kvalitně a tak dobře, jak jim to dovolovalo pracovní náčiní..., zatímco Panna Maria se stejným způsobem starala o domácnost. Dochovala se nám však Ježíšova vykupitelská láska, s níž tuto práci vykonával, spolu s láskou Marie a Josefa, kteří s ním byli jedno srdce a jedna duše. V tom tkví podstata posvěcování práce.

1Výheň, č. 698.

2Srov. Cesta, č. 359.

3Boží přátelé, č. 55.

4Brázda, č. 527.

5Boží přátelé, č. 72.

6Tamtéž, č. 81.

7Mt 25, 26.

8Boží přátelé, č. 81.

9Brázda, č. 505. Srov. Katechismus katolické církve, č. 1866.

10Svatý Tomáš Akvinský, S. Th. II-II, q. 54, a. 2, ad 1.

11Cesta, č. 15.

12Boží přátelé, č. 62.

13Tamtéž.

14Brázda, č. 494.

15Dt 32, 4 (Vg).

16Srov. Katechismus katolické církve,
č. 2427.

17Gen 1, 10 a násl.

18Rozhovory, č. 116.

19Tamtéž, č. 116.

20Jít s Kristem, č. 50.

21Tamtéž.

22Boží přátelé, č. 91.

23Jít s Kristem, č. 50.

24Brázda, č. 502.

25Mt 13, 55.

26Srov. Mk 6, 3.

.....